

Sygn. akt III AUa 1510/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SA Iwona Krzeczowska - Lasoń SA Grażyna Czyżak (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2019 r. w Gdańsku

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 września 2018 r., sygn. akt V U 47/16

oddala apelację.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń

Sygn. akt III AUa 1510/18

UZASADNIENIE

M. S. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 14 grudnia 2015 r., domagając się jej zmiany poprzez przyznanie prawa do renty socjalnej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych podnosząc, iż zarówno Lekarz Orzecznik ZUS jak i Komisja Lekarska ZUS nie uznały ubezpieczonej za całkowicie niezdolną do pracy.

Wyrokiem z dnia 12 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I oddalił odwołanie i w punkcie II nie obciążył ubezpieczonej kosztami procesu. Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd wskazał, iż M. S., urodzona (...), ukończyła szkołę średnią – liceum o profilu (...). Nigdy nie pracowała. W dniu

23 października 2015 r. złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty socjalnej, który zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją został załatwiony odmownie.

Weryfikując trafność decyzji pozwanego, Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe, w ramach którego dopuścił i przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych z zakresu kardiologii, laryngologii, ortopedii, okulistyki oraz medycyny pracy, którzy po przeprowadzeniu badań oraz zapoznaniu się ze zgromadzoną dokumentacją medyczną uznali, że ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolna do pracy w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w dzieciństwie.

Biegły laryngolog rozpoznał u ubezpieczonej wrodzoną głuchotę lewego ucha i niedosłuch ucha prawego znacznego stopnia, wrodzony niedorozwój uszu zewnętrznych - małżowin usznych i przewodów słuchowych zewnętrznych, wrodzoną wadę budowy twarzoczaszki - podniebienia twardego, szczęki i żuchwy i uznał, że nie jest ona całkowicie niezdolna do pracy, ani też nie wymaga stałej opieki osób drugich. W ocenie biegłego ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy na stałe, ponieważ inwalidztwo słuchu jest trwałym kalectwem bez powodzenia na wyleczenie. Biegły podniósł, że rozpoznane schorzenia laryngologiczne wykluczają możliwość podjęcia przez ubezpieczoną pracy wymagającej prawidłowego słuchu, jak również w narażeniu na nadmierny, uszkadzający słuch hałas. Nadto nie może ona wykonywać prac na wysokości i przy obsłudze urządzeń w ruchu. Biegły wskazał, iż dysfunkcje słuchu nie wykluczają możliwości zarobkowania zgodnego z posiadaniem wykształceniem. Ubezpieczona może pracować jako pracownik umysłowy, w warunkach pracy chronionej (pod nadzorem).

Biegły kardiolog rozpoznał u ubezpieczonej stan po leczeniu operacyjnym wady wrodzonej serca i uznał, że nie jest ona całkowicie niezdolna do pracy. Wskazał, że wynik wykonanego zabiegu kardiologicznego jest bardzo dobry. U ubezpieczonej nie stwierdza się cech niewydolności krążenia – sinicy, obrzęków obwodowych czy zastoin płucnych.

Także biegły ortopeda w związku z rozpoznanym schorzeniem ortopedycznym – wrodzone stopy końsko - szpotawe – nie stwierdził u ubezpieczonej całkowitej niezdolności do pracy, albowiem jest ona wydolna statycznie i dynamicznie.

Biegły okulista rozpoznał u ubezpieczonej krótkowzroczność z niezbornością i uznał, że nie jest ona całkowicie niezdolna do pracy.

Biegli z zakresu medycyny pracy P. K. i B. J. byli zgodni, iż rozpoznane u ubezpieczonej schorzenia i stopień ich zaawansowania nie czynią jej całkowicie niezdolną do pracy. Podali, że suma wszelkich ubytków funkcji i przeciwwskazań zdrowotnych czyni ubezpieczoną co najwyżej częściowo niezdolną do pracy. Biegły B. J. podniósł, że wykonane zabiegi i leczenie korekcyjne niektórych wad wrodzonych zredukowało istotnie następstwa biologiczne i ubytki funkcji. W ocenie biegłego ubezpieczona, która posiada wykształcenie średnie w kierunku (...) może wykonywać pracę umysłową, prace biurowe i administracyjne oraz prace przy komputerze, bowiem nie wykazuje zaburzeń umysłowych, psychotycznych ani otępiennych, a co za tym idzie ma możliwości nabywania nowych umiejętności pracowniczych.

Mając na uwadze treść opinii biegłych Sąd uznał, że ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolna do pracy, a tym samym nie spełnia kumulatywnie wszystkich przesłanek warunkujących przyznanie jej prawa do renty socjalnej.

W tym stanie rzeczy, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w pkt I wyroku.

Orzekając o kosztach Sąd, w oparciu o art. 102 k.p.c. nie obciążył ubezpieczonej kosztami procesu. Sąd zaznaczył, iż niniejsza sprawa wynika z subiektywnego przeświadczenia wnioskodawczyni, że stopień naruszenia sprawności organizmu powstałego w dzieciństwie czyni ją całkowicie niezdolną do pracy. Strona pozwana korzystała ze stałej obsługi prawnej i nie poniosła dodatkowych nakładów na prowadzenie procesu. Nadto ubezpieczona nie pracuje, nie osiąga stałych dochodów i jest w trudnej sytuacji materialnej, stąd obciążanie jej kosztami zastępstwa prawnego strony pozwanej w niniejszej sprawie byłoby, w ocenie Sądu, sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości i zasadami współżycia społecznego.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- błędne ustalenia faktyczne, które miały wpływ na treść wyroku, polegające na stwierdzeniu, że ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolny do pracy,
- naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez uznanie za wiarygodną opinię biegłych z zakresu medycyny pracy P. K. i B. J., w sytuacji gdy lekarze sądowi w uzasadnieniu braku całkowitej niezdolności do pracy wnioskodawczyni ograniczyli się tylko do stwierdzenia, „że powódka może wykonywać pracę umysłową, prace biurowe i administracyjne oraz prace przy komputerze, bowiem nie wykazuje ona zaburzeń umysłowych, psychotycznych ani otepiennych, a co za tym idzie ma możliwości nabywania nowych umiejętności pracowniczych”

W oparciu o przedstawione zarzuty, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie jej prawa do renty socjalnej. Nadto wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii innego lekarza medycyny pracy na okoliczności całkowitej niezdolności wnioskodawczyni do pracy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy M. S. jest uprawniona do renty socjalnej, której warunki przyznania określają przepisy zawarte w art. 4 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2003 r. Nr 135, poz. 1268). Wskazana kwestia była poddana analizie pozwanego, a następnie Sądu I instancji, który po przeprowadzeniu postępowania dowodowego - w zakresie niezbędnym dla dokonania oceny zasadności roszczenia wnioskodawczyni - wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawnych. Oceniając zebrany materiał Sąd I instancji nie naruszył także zasad wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchylając przepisom prawa procesowego oraz dokonał wszechstronnej oceny całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. W pisemnych motywach zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał, jaki stan faktyczny stał się podstawą rozstrzygnięcia oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu. Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu I instancji w całości przyjął jako własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 oraz z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303). Również rozważania prawne, które skłoniły Sąd I instancji do oddalenia odwołania od zaskarżonej decyzji są prawidłowe i Sąd Odwoławczy także podziela je w całości.

Przystępując do rozpoznania apelacji wnioskodawczyni przypomnieć należy, że renta socjalna - której przyznania ubezpieczona się domaga - ma charakter świadczenia zabezpieczającego, a do nabycia prawa do niej istotne jest, by przyczyna naruszenia sprawności organizmu osoby ubezpieczonej (choroba) - powodująca całkowitą niezdolność do pracy - powstała nie później niż w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o rencie socjalnej. Zgodnie z art. 4 ustawy o rencie socjalnej z 27 czerwca 2003 r., świadczenie to przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki lub nauki w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Podkreślenia wymaga, że świadczenie w postaci renty socjalnej ma charakter szczególny, tzn. ma na celu kompensację braku możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy lub naruszenie sprawności organizmu ubezpieczonego powstało przed jego wejściem na rynek pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z 2 lutego 2010 r., sygn. II UK 172/09, LEX nr 584202; oraz z 8 kwietnia 2008 r., sygn. I UK 264/07, M. P. Pr. 2008/10/548). Przy ocenie niezdolności do pracy w myśl art. 12

ustawy emerytalnej o niezdolności nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich decydujący wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, tylko znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury (obiektywne), w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 278 § 1 k.p.c.). Gdy więc biologiczny stan kalectwa lub choroba, nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do pracy, w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, to sąd nie może przyznać prawa do renty socjalnej. Samo istnienie schorzeń nie stanowi zatem samodzielnej przyczyny przyznania prawa do świadczenia. Nadto Sąd zaznaczył, że dla nabycia prawa do renty socjalnej istotne jest również to, by przyczyna naruszenia sprawności organizmu osoby ubezpieczonej (choroba) - powodująca całkowitą niezdolność do pracy - powstała nie później niż w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z 2003 r. o rencie socjalnej.

Mając na uwadze treść przepisów regulujących kwestię przyznania prawa do renty socjalnej, Sąd I instancji trafnie dopuścił i przeprowadził dowodów z opinii biegłych lekarzy sądowych, specjalistów z zakresu kardiologii, laryngologii, ortopedii, okulistyki oraz medycyny pracy, którzy po przeprowadzeniu analizy akt sprawy, zapoznaniu się ze zgromadzoną dokumentacją medyczną oraz zbadaniu ubezpieczonej uznali, że wnioskodawczyni nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy.

Wnioskodawczyni nie zgodziła się ze stanowiskiem biegłych, przy czym wszystkie podniesione przez nią w apelacji zarzuty zostały skierowane przeciwko opiniom sporządzonym przez biegłych, specjalistów z zakresu medycyny pracy, którzy - w jej ocenie - w sposób nieprawidłowy uznali, że fakt posiadania przez nią wykształcenia średniego w kierunku (...) pozwala jej na wykonywanie pracy umysłowej, biurowej i administracyjnej. Ubezpieczona podkreślała, że jest osobą nad wyraz ufną, podatną na wpływy innych osób, w tym osób o nieuczciwych zamiarach, ma trudności w podejmowaniu decyzji, a jej proces przyswajania wiedzy jest ograniczony. Nadto cierpi ona na szereg dysfunkcji w postaci wad wrodzonych, z powodu których nie może pracować przez 7 godzin w pozycji siedzącej - zmiany w kręgosłupie i postawie powodują dużą bolesność w łopatkach oraz promieniujący ból nóg i dłoni przy pisaniu z wykorzystaniem klawiatury komputera. Możliwość wykonywania pracy biurowej ogranicza również diagnozowany u niej znaczny ubytek słuchu, z powodu którego miałaby trudności w kontaktach z osobami trzecimi. Zdaniem skarżącej biegli, a za nimi Sąd, nie ocenili realnych możliwości jej zatrudnienia.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzuty wnioskodawczyni są chybione.

Biegły dr n.med. P. K., po rozpoznaniu u ubezpieczonej znacznego stopnia niedosłuchu obustronnego bardziej nasilonego w uchu lewym, wrodzonej wady stóp pod postacią obustronnych stóp końsko - szpotawych, przebytej w 1993 r. operacji wrodzonej wady serca tetralogii Fallota, krótkowzroczności obustronnej z opadnięciem powieki oka lewego, stanu po przebytej operacji wrodzonej niedrożności dróg łzowych, niedoczynności tarczycy oraz zmian rumieniowych twarzy uznał, że jest ona trwale częściowo niezdolna do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, jednocześnie wskazując, że stwierdzona niezdolność nie ma charakteru niezdolności całkowitej. Tożsame stanowisko zaprezentował biegły dr hab.n.med. B. J., który dodatkowo wskazał w rozpoznaniu stan po operacyjnej korekcie małżowin usznych i przewodów słuchowych, mikrostomię w przebiegu wady wrodzonej twarzoczaszki, żuchwy i podniebienia twardego nieupośledzającą stanu odżywienia, stan po wygojonym złamaniu lewej kości piętowej w 2015 r., nie upośledzający chodu oraz stan po cholecystektomii w 2016 r. Biegły podkreślił, że w zakresie układu krążenia i narządu wzroku - wnioskodawczyni ma zachowaną wydolność krążeniową i oddechową, zaś korekta szklami pozwala na dobrą kontrolę wzroku i widzenie przestrzenne. Głuchota ucha lewego przy umiarkowanym niedosłuchu ucha prawego i przy użyciu aparatu słuchowego pozwala na słyszenie i rozumienie mowy potocznej. Ubezpieczona zachowała zdolność kontaktowania się z otoczeniem. Także upośledzenie nieznacznego stopnia narządu ruchu w postaci wady końsko szpotawej i nieznaczne zaburzenie postawy pozwala na wydolność lokomocji. Biegły podkreślił,

że wnioskodawczyni posiada wykształcenie średnie, która to okoliczność - przy występujących schorzeniach - pozwala jej na podjęcie zatrudnienia w charakterze pracownika biurowego.

Ocena opinii biegłych lekarzy sądowych, specjalistów z zakresu medycyny pracy dokonana przez Sąd Okręgowy nie nasuwa żadnych zastrzeżeń. Opinie powołanych wyżej biegłych lekarzy - a także lekarzy, specjalistów z zakresu laryngologii, okulistyki, kardiologii i ortopedii - stanowią niewątpliwie miarodajne dowody w sprawie niniejszej. Podkreślenia wymaga, że kluczowy dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy niniejszej stan zdrowia wnioskodawczyni oraz związana z nim niezdolność do pracy, nie mogą być ustalane przez sąd samodzielnie lub wyłącznie na podstawie innych dowodów zgłoszonych przez strony. Ocena niezdolności do pracy w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń osoby ubezpieczonej. Wobec powyższego, rozstrzygając sporną okoliczność niezdolności wnioskodawczyni do pracy, a w szczególności jej stopnia, należało oprzeć się na spójnych opiniach biegłych lekarzy, którzy uznali, że M. S. nie jest całkowicie niezdolna do pracy. Podkreślić przy tym należy, że sąd weryfikuje opinie biegłych pod kątem miarodajności w postępowaniu dowodowym i takiej weryfikacji dokonano w sprawie. To, że strona nie jest przekonana co do wniosków opinii, nie stanowi - w ocenie Sądu Apelacyjnego - podstawy do zakwestionowania opinii biegłych lekarzy, jako nie merytorycznych. Opracowane opinie były bowiem dokładne i szczegółowe, a nadto odpowiadały na wszystkie pytania zawarte w tezie dowodowej, a w szczególności na pytanie czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu ubezpieczona jest niezdolna do zatrudnienia. Biegli odnieśli się wyczerpująco do licznych schorzeń skarżącej oraz ich wpływu na możliwość podjęcia przez nią pracy i wskazali jednoznacznie, że wnioskodawczyni nie jest całkowicie niezdolna do zatrudnienia, albowiem istnieje szereg prac, które w obrębie posiadanych już kwalifikacji może - choć w ograniczonym zakresie - wykonywać.

W tym miejscu należy przypomnieć, że w postępowaniu sądowym w sprawie o rentę socjalną nie decydują lekarze leczący ubezpieczonego, ani też osoby zajmujące się pomocą, czy opieką kierowaną do ubezpieczonych. W tego rodzaju sprawach chodzi o ocenę niezdolności do pracy w prawnym rozumieniu, podejmowaną w trybie określonej procedury i przez odpowiednie organy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2010 r., I UK 22/10, LEX nr 607130). W postępowaniu sądowym ocena niezdolności do pracy w zakresie naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania pracy, weryfikacja orzeczeń lekarzy orzeczników, z zasady wymaga wiadomości specjalnych. Podstawowym więc dowodem w sprawach o rentę jest dowód z opinii biegłego. Sąd zaś - jeśli opinia jest prawidłowa i jeżeli odmienne ustalenia nie mają oparcia w pozostałym materiale dowodowym - nie może poczynić sprzecznych z nią ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1974 r., II CR 748/74, LEX nr 7618).

Reasumując, stwierdzić należało, że skoro z opinii biegłych nie wynika, aby wnioskodawczyni była całkowicie niezdolna do pracy (żaden z biegłych nie stwierdził całkowitej niezdolności do pracy), to tym samym nie spełniła ona wskazanej w art. 4 ustawy o rencie socjalnej przesłanki przyznania jej prawa do renty socjalnej.

Uznając zatem, iż Sąd Okręgowy trafnie oddalił odwołanie ubezpieczonej, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń